

# Arkeologisk utredning väg 321 Svenstavik–Månsåsen

Karl-Johan Olofsson



RAPPORT – JAMTLI 2015:14  
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2015

Kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS 2006/02204

Redigering och layout: av framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli

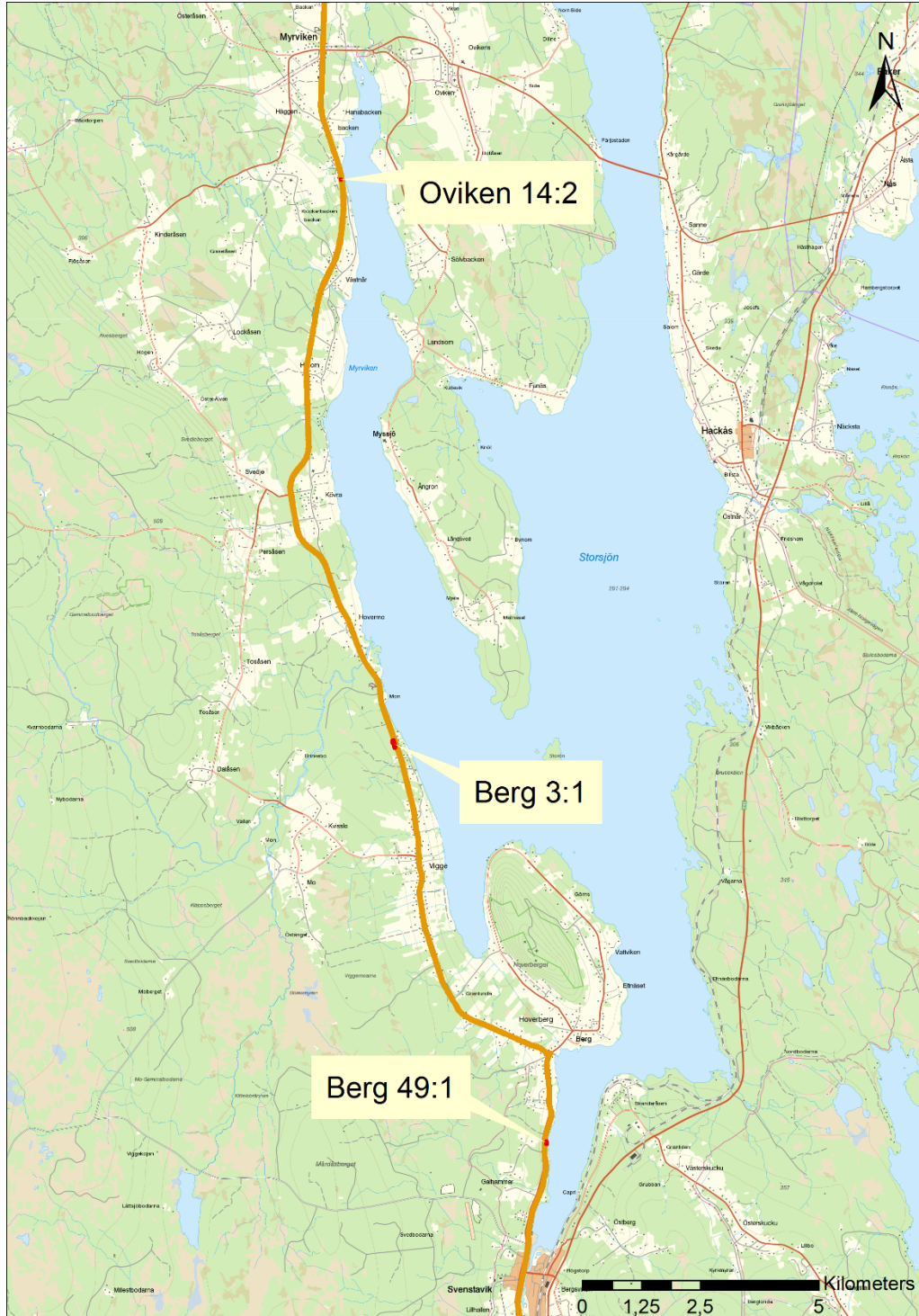
ISSN 1654-2045

# Innehållsförteckning

<b>Bakgrund</b>	<b>3</b>
<b>Syfte och frågeställning</b>	<b>4</b>
<b>Metodval</b>	<b>4</b>
<b>Medgivande att sprida dokumentationen</b>	<b>4</b>
<b>Personal</b>	<b>4</b>
<b>Internt kvalitetssäkringssystem och egenkontroll</b>	<b>4</b>
<b>Resultat</b>	<b>5</b>
Berg 49:1	5
Berg 3:1	7
Oviken 14:2	8
<b>Tekniska och administrativa uppgifter</b>	<b>10</b>

## Bakgrund

Den arkeologiska utredningen etapp 2 föräns av att Trafikverket planerar en ombyggnation av väg 321. Den planerade ombyggnationen kommer att beröra tre lämningar längs vägsträckningen. Dessa är Berg 49:1, smideslämning; Berg 3:1, fossil åkermark och Oviken 14:2, blästbrukslämning.



Översiktskarta med lämningarna markerade med röd färg.

## **Syfte och frågeställning**

Utredningens syfte var är att fastställa om lämningarna kommer att beröras av den planerade ombyggnaden av väg 321. På grund av utredningens ringa omfång sammanfaller den primära frågeställningen med syftet.

## **Metodval**

Utredningens metoder valdes utifrån de olika lämningarnas karaktär:

Vid Berg 49:1 (smideslämning) togs det upp ett antal provgropar med spade för att fastställa lämningens utbredning i förhållande till det planerade vägområdet.

Vid Berg 3:1 (fossil åkermark ) avgränsades åkermarken okulärt och med hjälp av jordsond.

Vid Oviken 14:2 (blästbrukslämning) togs det upp ett antal provgropar med spade för att fastställa lämningens utbredning i förhållande till det planerade vägområdet.

Samtliga provgropar samt avgränsningar mättes in med GPS och fältdator. Vidare snitslades den fossila åkern Berg 3:1 med fornband där den gränsar mot vägområdet.

## **Medgivande att sprida dokumentationen**

Jamtli har inget att erinra mot att staten framställer och sprider dokumentationen.

## **Personal**

Arbetet har utförts av antikvarierna Anders Edvinsson och Karl-Johan Olofsson vid Jamtli.

## **Internt kvalitetssäkringssystem och egenkontroll**

Huvudansvarig för uppdragsverksamheten på Jamtli är 1:e antikvarie Björn Olofsson. I arbetsuppgifterna ingår rapportering, administration och ekonomi.

Ämnesansvarig för arkeologi på Jamtli är 1:e antikvarie/chefsarkeolog Anders Hansson. I arbetsuppgifterna ingår bland annat uppföljning av utrednings- och undersökningsplaner samt uppföljning av fält- respektive rapportarbete. Vid större eller mer komplicerade undersökningar tillskapas vetenskaplig referensgrupp eller tillsätts utomstående referensperson.

Vid mindre uppdrag (detta uppdrag räknas som mindre) sker egen kvalitetskontroll genom avprickning av varje enskilt moment och kontroll mot uppskattad tidsåtgång i undersöknings- eller utredningsplan.

Ansvarsfördelning:

Uppdragsansvarig: 1:e antikvarie Björn Olofsson, stiftelsen Jamtli. Tel nr 063-150 108, 070-37 77 094.

Projektansvarig uppdragstagare: antikvarie Karl-Johan Olofsson, stiftelsen Jamtli. Tel nr 063-15 03 21.

Mail. karl-johan.olofsson@jamtli.com

Under arbetet har inga avvikelser från utredningsplanen varit aktuella.

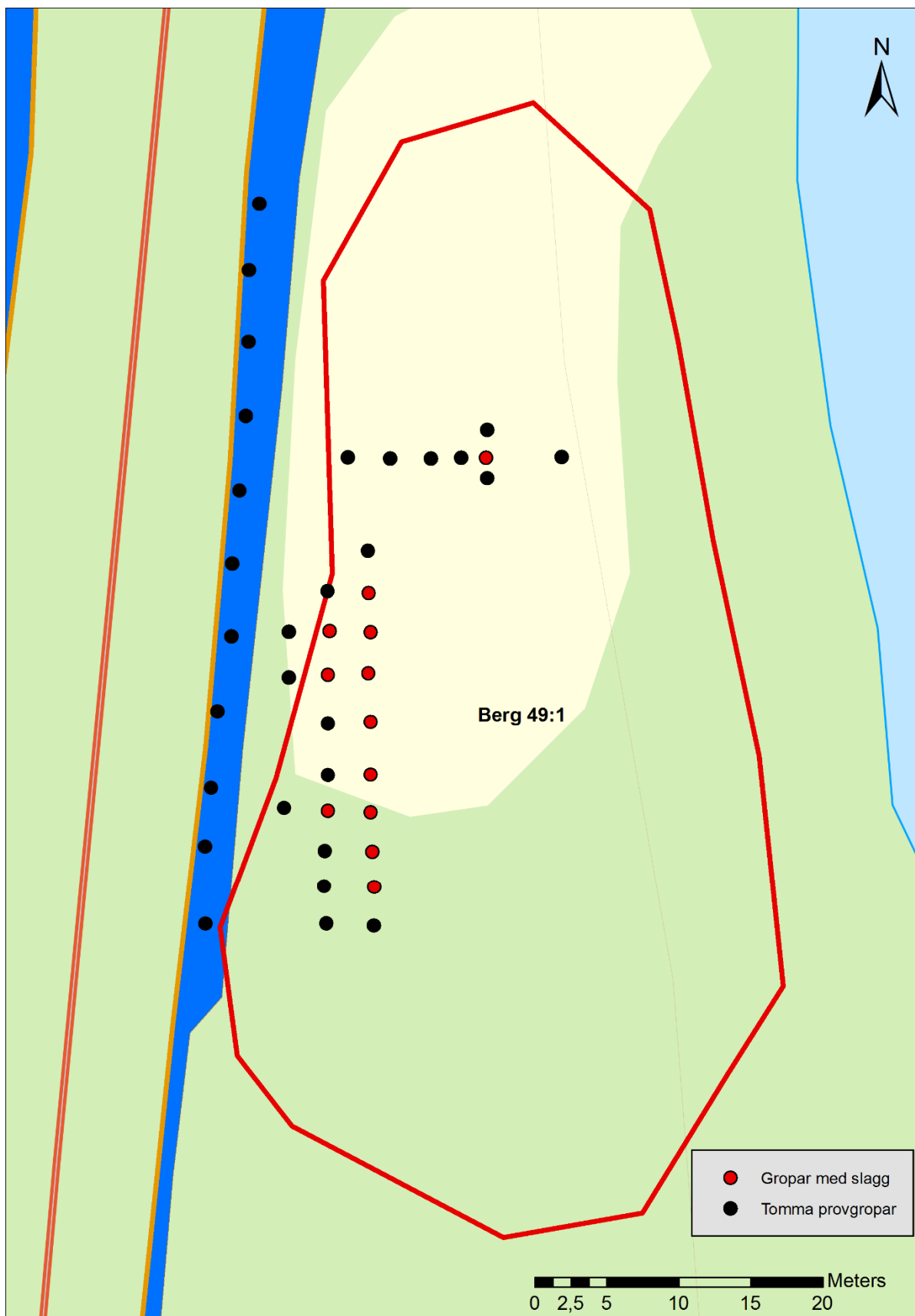
## **Resultat**

### **Berg 49:1**

Lämningens förhållande till vägområdet avgränsades med hjälp av 41 provgropar. Groparna, 11 stycken, direkt öster om väg grävdes med 5 meters mellanrum, 0,3x0,3 meter stora och med ett djup av 0,3-0,4 meter. Ingen av dessa gropar innehöll några spår efter smide eller annan form av järnhantering.

Groparna inne i och i direkt anslutning till polygonen från fornminnesregistret som avgränsar Berg 49:1 grävdes med 3 meters mellanrum, 0,3x0,3 meter stora och med ett djup av 0,2-0,3 meter. Antalet gropar var 30 stycken. I 12 av dessa påträffades smidesslagg samt koks. Där slaggen påträffades i rikligare mängder är det i dag mycket tät vegetation som består av smågranar och lövsly. Slaggstyckena påträffades närmast direkt under ytan och var mellan 0,01-0,1 meter stora. Till färgen var slaggen svart till rödbrun och ganska lätt och blåsig. I en av groparna påträffades en eldpåverkad porslinssäkring bland slaggbitar. Slaggen härrör inte från järnframställning med blästerugn, utan är betydligt yngre. Förekomsten av koks, porslinssäkringen samt slaggens utseende och vikt talar för att smideslämningen är från 1900-talet.

Den provgrop med slagg som ligger närmast vägområdet är belägen 5 meter öster om det planerade vägområdet. Lämningen kommer således inte att beröras av den planerade ombyggnaden av vägen.

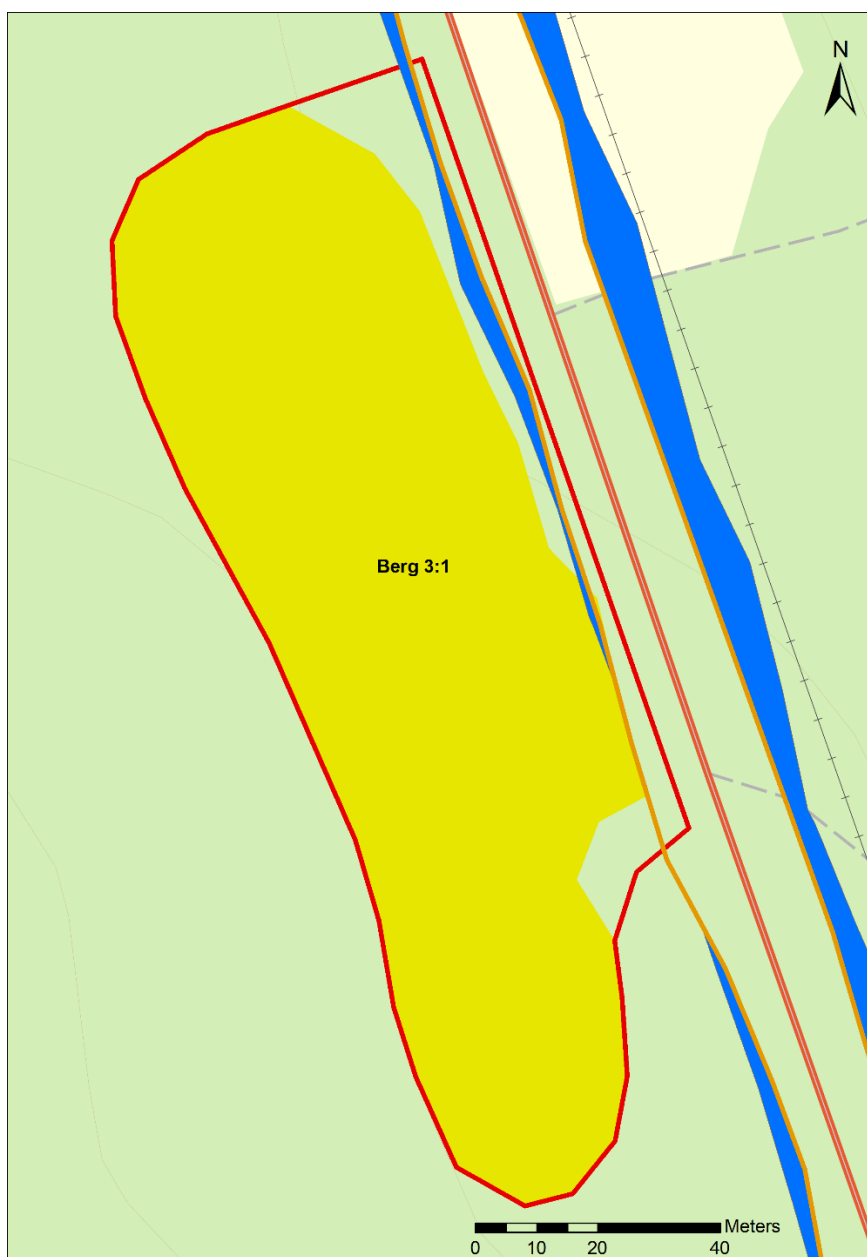


Detalj-karta över Berg 49:1. Orange linje är befintligt vägområde, blå yta är planerat vägområde, röd begränsningslinje är lämningens utbredning enligt FMIS.

### Berg 3:1

Lämningen avgränsades okulärt och med hjälp av jordsond för att fastställa lämningens utbredning i förhållande till det planerade vägområdet. Därefter mättes den justerade avgränsningen in med GPS. Vidare snitslades lämningen med fornband där den gränsar mot vägområdet.

Efter den reviderade avgränsningen av den fossila åkern kan det konstateras att det planerade arbetsföretaget kommer att tangera lämningen på ett ställe. Dock borde skador på lämningen kunna undvikas om arbetet sker utanför det med snitslar avgränsade området.



Detalj karta över Berg 3:1. Orange linje är befintligt vägområde, blå yta är planerat vägområde, röd begränsningslinje är lämningens utbredning enligt FMIS. Den gula ytan är den reviderade avgränsningen.

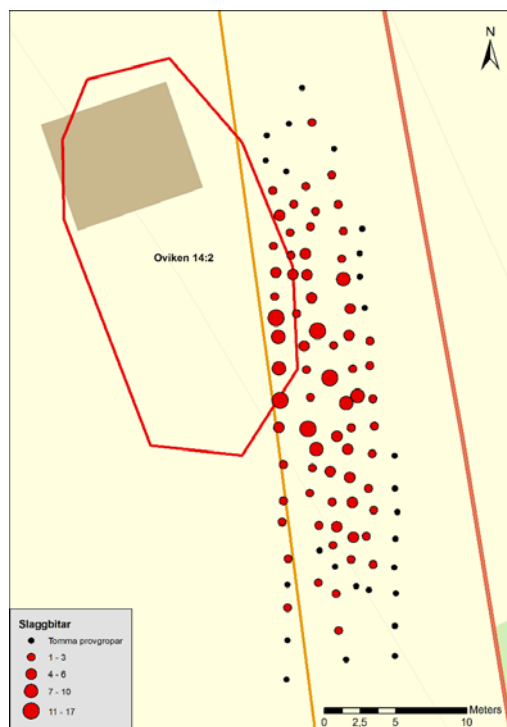


## Oviken 14:2

Lämningens förhållande till vägområdet avgränsades med hjälp av 97 provgropar. Groparna grävdes med 2 meters mellanrum, 0,3x0,3 m stora och 0,2-0,4 m djupa. I 71 gropar framkom slagg från järnframställning, 26 gropar var tomma. Antalet slaggbitar som påträffades i provgroparna varierade mellan 1 och 17 stycken i skiftande storlek. I 9 av de 71 groparna med järnslag framkom även stycken av rödbränd lera. Järnslaggen påträffades i det befintliga vägområdets bakslänt, dikesbotten och framslänt. Där slaggförekomsten var rikligast kunde det konstateras att jorden var mörkfärgad av kol och sot. I övrigt påträffades inga spår efter anläggningar.

Slaggförekomsten på platsen härrör med säkerhet från ett överodlat och genomschaktat slagghvarp. Den brända leran visar på att en blästerugn legat på platsen. Slaggförekomstens vida utbredning inom vägområdet är ett resultat av de schaktningsarbeten som utfördes när den nuvarande vägen anlades. Emellertid kan man anta att där koncentrationen av järnslag är som störst och där jorden har stora inslag av kol och sot, är den ursprungliga platsen för både blästerugnen och slagghvarpet. Inom utredningsområdet påträffades inga anläggningar och den blästplats som tidigare legat på platsen är att betrakta som förstörd.

Lämningen är belägen inom det nuvarande vägområdet. Enligt förstagångsinventeringens är lämningen bedömd som övrig kulturhistorisk lämning och den nu utförda utredningen bekräftar den bedömningen. Inga ytterligare åtgärder anses nödvändiga.



Detalj-karta över Oviken 14:2. Orange linje är befintligt vägområde, röd begränsningslinje är lämningens utbredning enligt FMIS och röda prickar är provgropar med slagg.



Detaljarta över Oviken 14:2 med ortofoto som bakgrund. Orange linje är befintligt vägområde, röd begränsningslinje är lämningens utbredning enligt FMIS och röda prickar är provgropar med slagg.

## Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Jamtis dnr:</i>	61/2015 F5CC
<i>Länsstyrelsens dnr:</i>	431-2333-2015
<i>Uppdragsgivare/Finansiär:</i>	Trafikverket
<i>Landskap</i>	Jämtland
<i>Kommun:</i>	Berg
<i>Socken:</i>	Berg och Oviken
<i>Fastigheter:</i>	Bergs prästbord 1:1, Västervigge 3:11 och Hällne 3:8
<i>RAÄ nr och lämningstyp:</i>	Berg 49:1 (smideslämning), Berg 3:1 (fossil åkermark) och Oviken 14:2 (blästbrukslämning)
<i>Undersökningstyp:</i>	Arkeologisk utredning etapp 2
<i>Undersökningstid:</i>	2015-05-04-2015-08-08
<i>Tidsåtgång i fält:</i>	52 timmar
<i>Tidsåtgång, arkivstudier samt rapport:</i>	44 timmar
<i>Personal:</i>	Antikvarierna Anders Edvinsson och Karl-Johan Olofsson
<i>Undersökt yta:</i>	ca 3830 m <sup>2</sup>
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM

# RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2015

ISSN 1654-2045

- 2015:1 Byvallen – Kartering och datering av nyupptäckta fornlämningar  
*Anders Edvinsson*
- 2015:2 Alanäs kyrka – Utvändig restaurering, 2009  
*Henrik Ylikoski*
- 2015:3 Karolinerladan – Utvändig restaurering, 2011  
*Henrik Ylikoski*
- 2015:4 Begravningsplatsen under bogårdsmuren – Teknisk rapport över arkeologisk undersökning i samband med restaurering av bogårdsmuren vid Frösö kyrka  
*Anna Engman*
- 2015:5 Arkeologisk undersökning. Gåsågraven – en vikingatida brandgrav  
*Anna Engman*
- 2015:6 Byggnadsminnet Strömsågen i Sidsjö – Restaurering av vattendriven ramsåg, 2008
- 2015:7 2014 års fornminnesinventering i Jämtlands län  
*Karl-Johan Olofsson*
- 2015:8 Dubbelboden i Sidsjö – Utvändig restaurering, 2014  
*Henrik Ylikoski*
- 2015:9 Fors kyrka – Invändiga konserverings- och måleriarbeten 2015  
*Julia Cronqvist*
- 2015:10 Brunflo 84:1-4 – Arkeologisk undersökning av närområdet till Brunflo 84:1-4  
*Anna Engman*
- 2015:11 Kokgroparna på Norderön – Dokumentation och tolkning av fornlämningsområdet Norderö 11:1  
*Anders Edvinsson*
- 2015:12 Bodsjöbygden – Arkeologisk undersökning av Bodsjö 130:1. 2009  
*Anders Edvinsson*
- 2015:13 Kulturarvsanalys för vägprojekt E14/E45 Brunflo  
*Anders Hansson och Björn Olofsson*
- 2015:14 Arkeologisk utredning väg 321 Svenstavik–Månsåsen  
*Karl-Johan Olofsson*